

EGYETI KÖNYVTÁR

1936

C 645 Győrházmegye

Gy. n.

V. szám

Győr katolikus vallásos életének multja

Írta: Bedy Vince dr.

Győr, 1939.

Győregyházmegyei Alap Nyomdája. – 15.009.

A győri megyei könyvtár digitalizált dokumentuma

E) Szent Katalin ispotálya és temploma.

A Szent Katalinról nevezett hospitale és hozzátartozó templomocska a Rábán túl, a mai Ujváros elején állott a káptalan földesúri területén. Keletkezésének idejét nem ismerjük. A 15. század elején mint régi intézményről beszélnek róla okirataink. Alapítványjellegű intézménynek tartjuk e hospitalét és templomocskáját, melynek éppen úgy pap igazgatója volt, mint az ezen időbeli oltárjavadalmaknak. Valószínű, hogy maga a káptalan alapította abból a célból, hogy a győri polgárokról gondoskodják betegségük, vagy elhagyatott nyomorúságuk napjaiban. Azért a városon kívül eső, akkor még lakatlan területen építtette meg. Az intézmény mindig a káptalan joghatósága és gondozása alatt állott. Mikor ez ügyben 1518-ban ellentét támadt a káptalan és Gosztonyi János püspök között, a káptalan jogainak védelmét a királynál és pápánál kereste. Az ispotálynak és pap igazgatójának eltartására szolgált egy szőlő, melyet a káptalan 1520-ban borbai jobbágyaival műveltetett meg, 1523-ban pedig fel is ujjíttatott. Ugyancsak a hospitale fenntartását szolgálta a győri püspök pinnyédi malmának szombati jövedelme; mely azon a címen illette a káptalant, mivel a malom egyik épülete, Ujváros felől a káptalan földjén állott. Az ispotály házának tatarozására 1520-ban 3 $\frac{1}{2}$ forintot költött a káptalan. A hospitale és templomocskája is a 16. század közepén pusztult el vagy a törökök kezétől, vagy az 1566. évi tűzvésztől. Később már nem emlékeznek róla okirataink.

Az ispotály papjai közül csak kettőnek nevét tartották fenn okirataink:

1420. *István* papot ismerjük, ki a Héderváry-család javára vizsgálatot tartott Kisbarátira vonatkozólag.⁴⁷⁾

1523. *Péter* pap szolgál ugyanott.⁴⁸⁾ Ami a hospitale papjának lelkipásztori működését, lelkesítő teendőit illeti, nem állhatott másból, mint az alapítóért való misézésből, és az elhagyatottak, vagy betegek gondozásából, kik a hospitalében laktak. Egyéb munkaköréről nem szólnak eddig ismert okleveleink.

⁴⁷⁾ Héderváry-család oklevéltára I., 160—162. l. Magister domus hospitalis ecclesie beate Katharine virginis et martyris prope civitatem Jauriensem habiti.

⁴⁸⁾ Győri kápt. m. lvt. 6. Cth. 246. sz. — 1519. évi egyességlevél a püspök és káptalan között. — U. o. I. Számk. 419. 508. 511. 589. ll.

verejtékező kép különböző színes nyomatokban, rézmet-szetekben, festményekben az egyházmegye, sőt az ország határain kívül is kedves dísze a hívők lakásának. Győri Szűz Mária néven ismerik messze vidékeken is e szent képet. Zichy Ferenc gróf győri püspök remek márványoltárt épített az ezüstkeretbe foglalt szentkép számára,⁸⁾ mely előtt korareggeltől száll a kérő és hálaadó imádság az Ég felé.

B) A győrárvárosi plébánia és temploma.

Győrárváros népessége még a 16. és 17. században is csekély volt, előbb pedig egészen lakatlan területnek mondják okirataink. Mivel a terület a győri székeskáptalan földesurasága alá tartozott, benépesítéséről ő gondoskodott, a gyér lakosságot a székesegyházi plébánia gondozta. Akkor kezdett e terület megnépesülni, mikor a törökök idáig való kalandozása elől Sokoróaljának lakói Győr közelében kerestek menedéket. 1548-ban már Újfalú, 1572-ben Újváros néven fordul elő okiratainkban.⁹⁾ Sűrű és rendes építkezésre már csak azért sem volt alkalmas e terület, mert a vár védelmére három erős földsánc és árok húzódott rajta keresztül.¹⁰⁾ A káptalan 1609-ben befogadta a török elől feljebb húzódó rácokat, akik Vaicas Száva vezetése alatt itt is telepedtek le. De még 1615-ben ezekkel együtt is csak 92 ház volt benne 116 polgárral; 1701-ben 488 háza közül 154 katonai alattvalóké, 53 a hajduké.¹¹⁾

A 17. század vége felé mégis munkára talált már a külön plébánia. Zichy István gróf Kanizsa ostroma alkalmával megbetegedett; ekkor feleségével együtt fogadalmat tett arra, hogy kápolnát épít Győrött oda, ahol nagy szükség van rá, ha az Isten egészségét visszaadja, és ha Kanizsa újból a magyar király kezére jut. Mindkét feltétele teljesedett, tehát Zichy gróf valóraváltotta Istennek tett fogadalmát. A győri végvár alkapitánya Győrárvárost szemelte ki templomépítése és lelkészség alapítása helyéül. 1695. november hó 1-én kelt alapító-

⁸⁾ Győri kápt. m. lvt. — 1872. évi Can. Visit. Emlékkönyv. A vérrel verejtékező Szűz Mária-kép.

⁹⁾ Gy. k. hit. h. lvt. 2. felvall. jk. 175. 482. l.

¹⁰⁾ Győri püsp. lvt. II. számú szoba. Iskolai iratok. Fasc. Tanítói javadalmak összeírása 1776-tól és egybek. Néhai Horváth Lajos újvárosi plébános jegyzetei.

¹¹⁾ Szávay Gyula: Győr monografiája. 117—118. l.

levele szerint a győri püspök és káptalan beleegyezésével a legszentebb Megváltó tiszteletére templomot építtetett arra a helyre, melyen ma a zsidó templom áll. A lelkész házáat a Rábca partján azon a helyen építette meg, melyre később a sóház került, ma pedig az iparosok közös gépműhelyét helyezték el. A lelkész eltartására 3 ezer forintot ajánlott fel, melyet győrmegyei csicsói birtokára rótt rá állandó teherként úgy, hogy az fizessen évenként 6% kamat mellett 180 forintot mindaddig, míg ő vagy utódai, örökösei az egész tőkét a győri káptalan kezéhez le nem teszik. A lelkészt eléggé megterhelte azzal a kötelességgel, hogy 180 forint javadalma fejében évenként 90 szentmisét mondjon a legszentebb Megváltó tiszteletére, 90 szentmisét pedig a Boldogságos Szűz tiszteletére maga és családja lelki üdvösségéért. A lelkész kirendelésének, illetőleg bemutatásának jogát fenntartotta a maga és családja számára.¹²⁾ Az alapítólevél a kijelölt terhek tanúsága szerint altaria, oltárjavadalom megszervezését célozta, mégis ismételten plébánosról beszél. Tényleg legelső idejétől fogva plébánosi működést végzett a lelkész; 1696-tól kezdve rendes anyakönyveket vezetett; keresztelt, esketett, szentségeket szolgáltatott ki, temetett. Az anyakönyvekben magát kurátusnak, adminisztrátornak, majd plébánosnak nevezi a lelkész. A gróf Zichy-család plébánosbemutatói jogát 1743-ig zavartalanul gyakorolta Hermann József, Szabó Imre, Horváth István, Gergely György plébánosok kinevezése alkalmával; a püspök pedig ellenmondás nélkül elfogadta a bemutatást.¹³⁾ 1743. után Győr város a maga kegyuri jogának sérelmét látta a Zichy-család kegyuri jogában, azért minden egyes esetben tiltakozott annak gyakorlata ellen. Tiltakozását így okolta meg: a győri káptalan az egész város területén földesuri jogot gyakorolt; most a vele kötött egység értelmében az egész város területére Győr város nyerte el a földesuri jogot, ahol az ő tudta és beleegyezése nélkül senki kegyuri jogot nem gyakorolhat, mert Magyarországon a kegyuri jog a földesuri

¹²⁾ Győri püsp. lvt. Parochialia. Fasc. Győrújváros. Az alapítólevél hitelesített másolata. — U. o. II. szoba. Iskolai iratok. Fasc. Tanítói javadalmak összeírása 1776-tól és egyebek. Néhai Horváth Lajos plébános jegyzetei. — Győrvárosi lvt. 3823/35116. sz. Intimatum. A régi plébániaház a Szent József-templomtól 75 ölnyire feküdt a város felé a Rábca partján.

¹³⁾ Győrvárosi lvt. Magániratok. Nr. 106. ad. Lad. 2. fasc. 18. 1767. év.

joggal kapcsolatos, és belőle fejlődött intézmény. Királyi szabadságlevele értelmében is, minden kivétel és megszorítás nélkül, az egész város területére megnyerte a kegyuri jogot: tehát senki más a város területén plébánosbemutatósi jogot nem gyakorolhat az ő jogának sérelme nélkül. Az általa megválasztott plébános az egész, egységes és osztatlan város területén gyakorolja a plébánosi jogokat; miért is kivüle más törvényes plébánost el nem ismer. Valahányszor a Zichy-család plébánost mutatott be, a győri magistrátus mindig tiltakozott ellene, beiktatásakor pedig a templomban e célra kiküldött két tanácsos emelt óvást.¹⁴⁾ A város többízben a helytartótanács-hoz fordult panaszával, de az a rendes per útjára utasította.

A katolikus újraéledés korában a végvár falai közül a protestánsokat kiszorították, azért előbb Pataházán, majd Újvárosban rendezkedtek be híveik lelki gondozására. Az 1647. évi 9. t.-c. alapján 1649-ben már meg is épült az újvárosi imaház, melyet 1662-ig a két felekezet tagjai közösen használtak. Ezt az imaházat ugyan 1671-ben el kellett hagyniok a Wesselényi-szövetkezést követő időkben a luteránusoknak, de 1696-ban újra volt imaházuk. Mária Terézia idejében, 1749-ben kiadott királyi rendelet a két felekezeti protestánsokat kibecstülte győrvárosi templomaikból, plébániaházaikból, iskoláikból, az épületeket a becslési érték ellenében a katolikus közönségnek adta át. A becslési értéket a templom pénztára fizette ki, nem a város; sőt ha egyenesen a város fizette volna ki, akkor is a templom tulajdonába mentek volna át ez épületek, mert a város csak azt a 2 ezer forintot adta volna vissza, amit a templom pénztárából elvitt a fehérvári kapu előtt épített őrtorony költségeire.¹⁵⁾

A gróf Zichy István-féle Szent Salvator-templom ekkor már kicsi volt a hívek növekvő számához viszonyítva, meg romladozó állapotra is jutott: azért a luteránusoktól elvett és József főherceg trónörökösre való tekintettel 1749. március 19-én Szent József tiszteletére felszentelt templomba költözködött át a plébánia. A Sal-

¹⁴⁾ U. o. — és Scripta religionis negotium Langen Ria, fasc. 3.

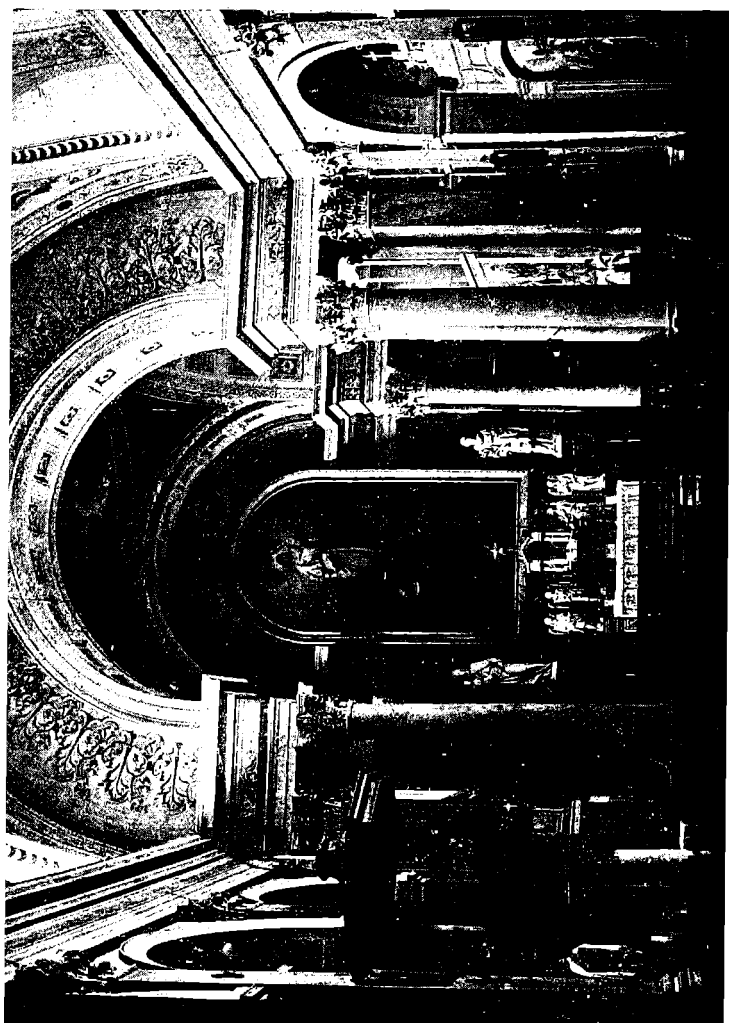
¹⁵⁾ Győrvárosi lvt. Kegyuri iratok. I. csomó, 355. sz. — U. o. Az 1799. évi szeptember havában vegyes bizottság által felvett jegyzőkönyvre válasz. — Gy. püsp. lvt. Acta Parochialia, Fasc. Győr, 161. sz.

vator-templom építési stílusáról, belső felszereléséről nem tájékoztatnak bennünket okirataink. A már különben is romladozó régi kis templom lassan megsemmisült.

E második, Szent József-templom a 18. század végére szintén megrongálódott, szűknek is bizonyult, a plébániaház is lakhatatlanná vált: a hívek templom és plébániaház nélkül maradtak. Sürgős intézkedés vált szükségessé. Az alapító Zichy-család az igényeknek megfelelő új templom és plébániaház építésére, valamint az elégtelen plébániajavadalom pótlására nem volt hajlandó. Hosszúra nyúlt alkudozások, eredménytelen tárgyalások után, a helytartótanács 1804-ben a Zichy-családot kegyuri jogától megfosztotta és e jogot Győr szab. kir. városra ruházta át, mivel ez királyi kiváltságlevele és királyi privilégiumai értelmében is tartozik a kegyuraságot elvállalni, annak terheit viselni, a hívek lelki szükségletéről gondoskodni; meg a város ismételten követtele is magának az őt megillető kegyuri jogot.¹⁶⁾ A város is megijedt a tehertől, és a gr. Zichy-család részéről bizonyos előnyös feltételek kikötése mellett volt hajlandó a kegyuraság átvételére. Végre a kir. helytartótanács és kir. kamara által is jóváhagyott szerződés jött létre 1821-ben a gróf Zichy-család és Győr városa között. E szerint Győr városa ezentúl társkegyur lesz; a kegyuri jogot, jelesen a plébánosbemutatók jogát felváltva gyakorolják.¹⁷⁾ E szerződés után az első plébánost 1823-ban a gr. Zichy-család, a másodikat 1836-ban Győr szab. kir. város mutatta be. Ugyancsak 1823-ban közösen állapították meg a plébános javadalmát is. A megegyezés lehetővé tette az új templom megépítését is. Megépült pedig a szép, tágas, öt oltárt magában foglaló templom 1836–1841. években. 1841. szeptember hó 12-én szentelte fel Sztankovics János megyéspüspök. A templom főoltárán Krisztus Urunk színeváltozásának képe van, mégis a nép még ma is József-templomnak hívja. Győr városa a Zichy-család hozzájárulásával építette meg tetemes áldozattal a templomot. A templomot tervezte Fruhmann Antal, a győri nemzeti rajziskola tanára, építette Singer György kőművesmester. Az építkezés költsége 41.378 forint, felszerelése 9635 forint. A Zichy-család 6000 forintot adott hozzá. A régi plébániaházat a város eladta és helyette

¹⁶⁾ Győri püsp. 1vt. Acta Parochialia. Fas. Győr. 1803. július 26-án 15979. sz. — és 1804. aug. 22-én 18010. sz. a kelt. Intimatul.

¹⁷⁾ U. o. Acta Visitationis parochiae Győrújváros Fasc. 9.

1845-ben a mai épületet bocsátotta a plébános rendelkezésére.¹⁸⁾ Győr város mellett a társkegyuri jogot ma Saabran-Ponteves hercegné szül. Kálnoky grófnő örökösei gyakorolják. A hívek száma a jelen időkig közel 6 és félezerre növekedett fel, kiknek gondozásában ma már a plébánosnak két káplán segít.

A történeti folyamat teljessége kedvéért meg kell említenünk, hogy a kálvinistáktól elvett ingatlanokat a város kórházalapítás céljára szánta, de még az átalakítás előtt porig leégtek. Csak a kis templom maradt meg, mely később a leégett épületek helyén emelt kórház kápolnájaként szolgált.¹⁹⁾ A plébánia két területtel növekedett az újabb időkben. Az első a Mákos-dűlő telepe, melyben apácák vezetése alatt álló leányiskola épült. Az iskola körül lakóházak keletkeztek. A zárdának kis kápolnája is van, melyben ünnepeken a hívő nép is részt vesz az istentiszteleten olyan formán, hogy az iskola folyosót lezáró kápolna ajtaját nyitva hagyják és a hívek a folyosón helyezkednek el. A másik terület a Trianon-, újabb néven Szent Erzsébet-telep, mely hamarosan benépesült. A nem szerencsés település ideiglenes jellegű ugyan, de szegény lakosságának vallásierkölcsei gondozására közadakozásból kis kápolnát is építettek, melyben már istentiszteletet is végeznek. Ez a városrész zömétől elég távol eső két telep a plébánia gondjait erősen megnövelte.

A plébánia gondozása alá tartozik a kis *Pinnýd* község is, melyet a Rábca választ el Győrárváros területétől. Mivel a község nem tartozik Győr város közigazgatási területéhez, nem szólunk róla.

Meg kell emlékeznünk a régi Rábca-híd mellett, Újváros elején fekvő *Nepom. Szent János-kápolnáról*, mely nemcsak az alapítók vallásos lelkületéről tanuskodik, hanem a kápolna istentiszteletén résztvevő nép vallási buzgóságáról is.

A Rábca hídjánál a vámszedés a győri püspököt illette, azért a híd mellé kis vámházat építtetett a vámos részére. Ismeretlen időben e vámházhoz Szent János tiszteletére kápolnácskát állított valamelyik buzgó hívő, vagy talán maga a püspökség. A vámos gondozta

¹⁸⁾ U. o. A győrárvárosi templom és plébánia 1872. évi Can. Visit. — Győrárvárosi lvt. Újvárosi templom története, Kegyeuri és építési iratok 1838. című csomag.

¹⁹⁾ Dr. Petz Aladár: Győr szab. kir. város Szentháromság közkórházának multja és jelene. 16. és 17. lapok.

a kápolnát, és szedte be az adományokat is. A város a vámszedési és vásárjogot örökáron megváltotta a püspökségtől, és átvette a vámházat is. Sztankovics János püspök 1846-ban a vámházhoz hozzáépített kápolnát is átadta a városnak teljes felszerelésével együtt. A város az átvételről hivatalos jelentést adott ki, és a kápolna gondozásával Scheffer Jakab polgárt bízta meg. 1848-ban leégett a kápolna. 1849-ben özv. Wolf Mátyásné, Rohovszky Johanna ajánlatot tett a városnak a kápolnának csinosabb alakban való felépítésére, fenntartására pedig már ekkor végrendeletében 2 ezer forintot kötött le. Az ajánlatot a város elfogadta, a kápolna meg is épült, fenntartásáról halála napjáig gondoskodott az építető. 1858-ban halt meg Wolfné Rohovszky Johanna, és végrendeletében 6 ezer forintot hagyott a kápolna fenntartására, valamint a hozzácsatolt ház gondozására; 300 forintot pedig a papgondnoknak szentmisékre, melyeket Nepomuki Szent János napjától Szent Mihályig kell elvégeznie; 200 forintot pedig az istentiszteletnél segédkező kántor díjazására. 1860-ban a város lemondott az alapítványi tőke kezeléséről, és a kápolna gondozásáról, melyet a kis lakóházzal együtt az egyházi hatóságnak adott át. Ettől kezdve a székeskáptalan kezeli, a püspök meg papgondnokot rendelt ki, aki a kis házban lakott, a kápolnára felügyelt, az istentiszteletet végezte. Nepomuki Szent János napján és nyolcada alatt tartott litániákat mindig nagyobb kat. közönség látogatta, látogatja ma is.²⁰⁾

Győrújvárosi plébánosok.

- 1696—1700. *Patay Zsigmond* adminisztrátor.
 1700—1702. *Pater Kiss Mihály* adminisztrátor.
 1702—1710. *Kapuváry Márton* plébános.
 1710—1713. *Pater Kiss Mihály* adminisztrátor.
 1713—1722. *Lenty György* plébános.
 1723—1728. *Szentmihályi János* plébános.
 1728—1736. *Szolvodits János* plébános.
 1736—1748. *szini Sebő Mihály* plébános, később győri kanonok és belsővárosi plébános.
 1748—1755. *Hermán József* plébános, később győri kanonok és belsővárosi plébános.
 1755—1761. *Szabó Imre* plébános, később győri kanonok.

²⁰⁾ Győrújvárosi lvt. Szobrok, kápolnák: Protocoll. Nr. 5812. és több irat. — 1872. évi Zalka-féle Can. Visit.

A jezsuiták, ma bencések temploma és rendháza a Széchenyi-tér felől.

A Szent Ignác-templom belseje.

(*Magyar Film Iroda* felvétele.)

1762—1766. *Horváth István* plébános.

1766—1769. *Gergelyi György Imre* plébános, később császári plébános.²¹⁾

1769—1770. *Teuffel Kajetán* plébános, később akadémiai tanár, majd kanonok.

1770—1781. *Keller Antal* plébános, szintén akadémiai tanár, majd kanonok.

1781—1788. *perlaki Somogyi Lipót* plébános, később kismartoni plébános, győri kanonok, szombathelyi megyéspüspök.

1788—1810. *Ulrich Remig* adminisztrátor. A kamilanus-rend tagja volt, a nádorvárosi rendház felosztása után került Újvárosba, majd Gyirmótra plébánosnak.

1810—1812. *Mödinger Ferenc* adminisztrátor.

1812—1823. *Filinger Lipót* plébános.

1823—1836. *Kozmár György* plébános.

1836—1861. *Hetsch (Hecsei) József* plébános.

1861—1909. *Horváth Lajos* plébános, t. kanonok.

1909— *Barilich Lőrinc* plébános, pápai kamarás, t. kanonok, főespereshelyettes, kormányfőtanácsos.²²⁾

C) Jézustársaság kollégiuma és Szent Ignác temploma.

A Győrött 1626-ban megtelepedett Jézustársaság kollégiumának és Szent Ignác templomának történetét megírták már avatott történeti kutatók,²³⁾ tehát csak annyit akarunk dolgozatunk keretében megemlíteni, hogy az 1634-ben épülni kezdő Szent Ignác-templom 1641-ben készült el, mint felirata tanúsítja, de később Acsády Ádám győri kanonok és veszprémi püspök bőkezűségéből újabb díszbe öltözött.

A rendház tagjai a lelkipásztori teendőkben tevékeny részt vettek keresztény tanításaikkal, missziós tevékenységükkel, kongregációikkal, főként pedig az általuk alapított Ágónia-társulat (Krisztus haláltusájának társulata) működése által, amelynek köszöni a győri Kál-

²¹⁾ E kiválóan buzgó és jeles pap működését, alkotásait, alapítványait részletesen leírta Mohl Adolf: Győregyházmegyei jeles papok c. munkájában.

²²⁾ A plébániai anyakönyvekből Kelemen Sándor újvárosi káplán közölte velünk e névsort.

²³⁾ Acsay Ferenc: A győri kat. főgimn. története. 1626-tól 1900-ig. — Németh Ambrus: A győri kir. tud. akadémia tört. — A Szent Ignác-templom tört. kéziratban.

dombi lelkész, állami leánygimnáziumi hitoktató hívó szavát, ki növendékei között a felnőtt híveket is szívesen látta.

A győrbelvárosi plébánia a magyarországi Kiscellbe is vezetett búcsújáró zarándoklatot még 1829-ben is,²⁾ melyet később teljesen az újvárosi plébánia vett át. E zarándoklat kezdő idejét nem ismerjük pontosan, de az bizonyos, hogy a Zichy Ferenc gróf püspök által kegyelemhellyé nyilvánított és többször felkeresett új búcsújáró helyen 1748. szeptember 15-én már megérkeztek a győri búcsúsok is Stehenics János prépost-kanonok, püspöki helynök személyes vezetése mellett. Hihető, hogy ezt a szokást ezután is fenntartották, míg később a győri-újvárosi plébánia rendszeresítette.

II. *A győri-újvárosi plébánia búcsújáró zarándoklata Kiscellbe.* (Celldömölk, Vasmegyében.) Keletkezésétől fogva felkereste a környék népe a dömlői kápolnát, hogy hódoljon a Bold. Szűz Anya szobra előtt az ég Királynéjának.³⁾ Az akkor még Győregyházmegyéhez tartozó új kegyelemhelyet, mint láttuk, a győri hívek sem mellőzhették. Az első búcsújárás a székesegyházból indult el jámborcélú útjára. Az újvárosi hívek a belsővárosi plébániából induló zarándoklathoz csatlakoztak kezdetben, de később teljesen az újvárosi plébánia vette át a zarándoklat rendezését és vezetését.⁴⁾ A búcsújárás mindig Mária nevenapja után való pénteken indult el.⁵⁾ Ezt a búcsújárást is a világháború és az utána következő, kedvezőtlen viszonyok szüntették meg.

III. *A győrszigeti hívek kálnoki búcsújárása.* A győrszigeti németajkú hívek a 19. század elején István király ünnepét követő pénteken szintén Kiscellbe indultak a Szűz Anya tiszteletére.⁶⁾ E zarándoklatot »fogadásból« végezték, ami arra vall, hogy az 1763. évi földrengés után kezdődhetett meg. A zarándoklatot 262 forintos alapítvány is segítette. A szigeti lakosság lassankint megmagyarosodott; mindig kevesebb és kevesebb németajkú hívő jelentkezett a zarándoklatra. Az 1872. évi Canonica Visitatio a búcsújárás megszüntetését, vagy a győri-újvárosihoz való csatlakozását ajánlotta. A nép szívesen ragaszkodik megszokott vallási cselekedeteihez és a

²⁾ Győri püsp. lvt. Győri-újvárosi 1829. évi Can. Visit.

³⁾ L. A celldömölkői apátság történetét.

⁴⁾ L. fentebb.

⁵⁾ 1872. évi Can. Visit.

⁶⁾ Győrszigeti 1829. évi Can. Visit.